

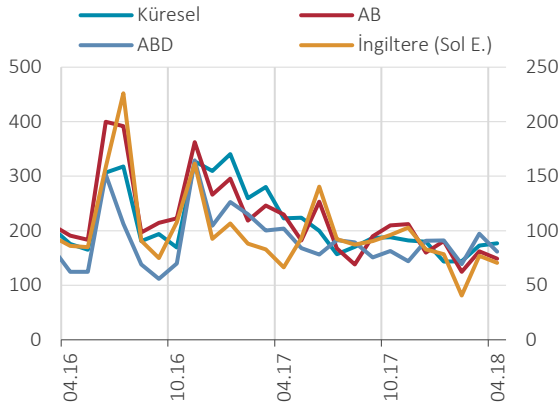
I. Genel Değerlendirme

Küresel büyüme, artan korumacılık eğilimleri ve jeopolitik risklere rağmen olumlu görünümünü korumaktadır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler (GOÜ) için önümüzdeki döneme ilişkin büyüme tahminleri yukarı yönlü güncellenmekte, gelişmiş ülke para politikalarında normalleşme beklentileri öne çıkarken bazı GOÜ'lerde ise 2019 yılı için sıkılaşma eğilimi öngörülmektedir.

Küresel iktisadi politika belirsizliğinde 2017 yılı Ocak ayından bu yana görülen azalış, ABD kaynaklı gelişmeler ve küresel ticaret politikalarındaki değişimlerin etkisiyle yerini son dönemde artışa bırakmıştır (Grafik I.1). Gelişmiş ülkeler arasında iktisadi politika görünümünde farklılaşma bulunmaktadır. Nitekim, korumacı ticaret politikalarına yönelik belirsizlikler ve diğer genişleyici maliye politikası beklentileri ile ABD'de iktisadi politika öngörülebilirliği azalış göstermiştir. Öte yandan, seçim süreçlerinin tamamlanması nedeniyle siyasi belirsizliklerin sona ermesi ve Brexit sürecinin netleşmesi sonucu İngiltere ve AB'de söz konusu belirsizlik kısmen azalmıştır.

Küresel iktisadi faaliyette ivmelenmenin yanı sıra, GOÜ'lerdeki olumlu büyüme görünümü ve 2018 yılı ilk çeyreğinde artan küresel risk iştahı nedeniyle GOÜ'lere yönelik portföy akımlarında söz konusu dönemde artış yaşanmıştır (Grafik I.2). Ancak, 2018 yılı Nisan ayından bu yana küresel finansal koşullardaki sıkılaşma ve risk iştahındaki azalışa bağlı olarak, GOÜ'lere yönelik net portföy hareketlerinde zayıflama gözlenmiştir.

Grafik I.1: İktisadi Politika Belirsizliği Endeksleri
(Endeks, 2012=100)

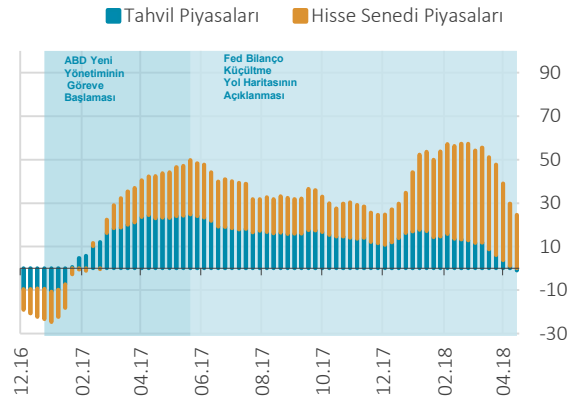

Kaynak: Bloomberg

Son Gözlem: 04.18

Dipnot: Endeksler seviye olarak kendi arasında karşılaştırılabilir değildir.

Grafik I.2: GOÜ'lere Yönelen Haftalık Fon Akımları
(Milyar ABD Doları, 13 Haftalık Birikimli)

Kaynak: EPFR

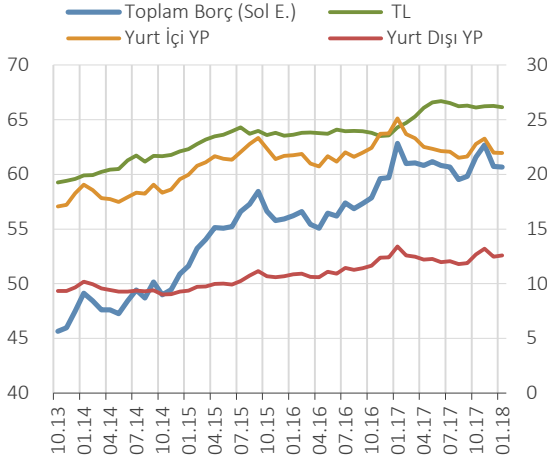
Son Gözlem: 09.05.18

Yurt içi iktisadi faaliyet ise alınan ek tedbirler ve kamu kaynaklı artan yurt içi nihai talep ile güçlü seyrini korumaktadır. Sanayi üretimi ve istihdam gelişmeleri, iktisadi faaliyetteki olumlu görünümün 2018 yılında da devam edeceğine işaret etmektedir. Başta Kredi Garanti Fonu (KGF) kefaleti olmak üzere, 2017 yılında getirilen tedbir ve teşviklerin etkisiyle firma teminatlarının güçlenmesi ve devamında gelen hızlı kredi genişlemesi iktisadi faaliyetin normalleşmesiyle dengelenmekte ve uzun dönem patikasına yakınsamaktadır.

Reel kesimin finansal kaldıraç oranı, 2017 yılı başından itibaren yüzde 60 seviyesine yakın yatay bir patikada hareket etmektedir (Grafik I.3). 2017 yılında KGF kefaleti desteğiyle Türk lirası (TL) kredi hacmi önemli ölçüde artmış olsa da, iktisadi faaliyetteki benzer büyüme neticesinde reel kesimin TL finansal borç / GSYİH oranı yatay seyretmektedir. Kur seviyesi ve oynaklığındaki artış ile birlikte kur riskinin yönetilmesine yönelik oluşturulan piyasa farkındalığı neticesinde reel kesimin yabancı para (YP) cinsi

finansal borçlarının GSYİH içindeki payı 2017 yılında azalmıştır. Diğer taraftan, hanehalkı borcu/GSYİH oranı 2017 yıl sonu itibarıyla yüzde 18 seviyesinde olup benzer GOÜ'lerin yüzde 30 olan ortalamasının altında seyretmektedir. Tüketici kredisi ve kredi kartı kullanımına ilişkin alınan ihtiyati önlemlerle borçluluk göstergelerinin olumlu görünümünü koruduğu anlaşılmaktadır.

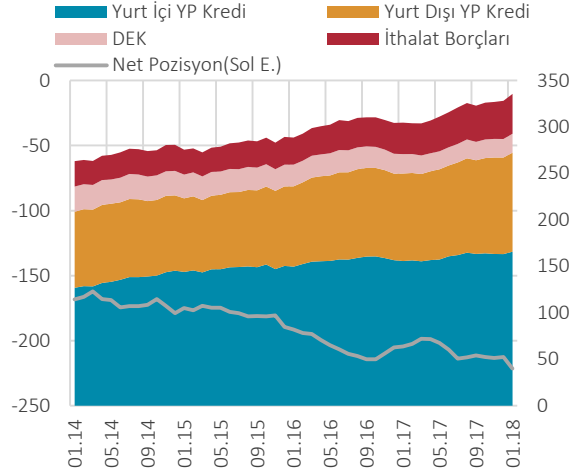
Grafik I.3: Reel Sektör Finansal Borçlarının GSYİH İçindeki Payı (%)

Kaynak: TCMB, BDDK

Son Gözlem: 01.18

Grafik I.4: Reel Sektör YP Yükümlülükleri ve Net YP Pozisyonu (Milyar ABD Doları)

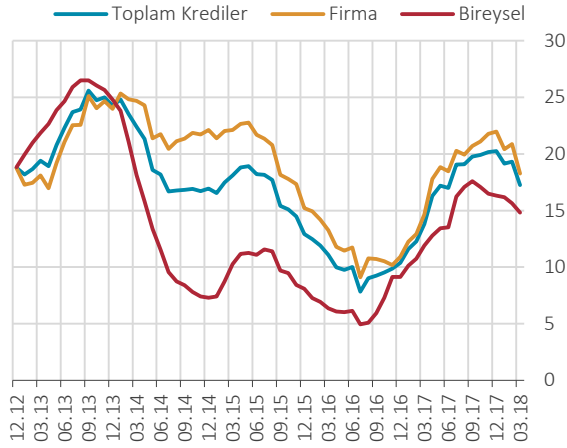
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 01.18

Reel sektör YP açık pozisyonunda uzun süredir gözlenen artış eğilimi 2017 yılında bir miktar yavaşlansa da son veri itibarıyla açık pozisyon tutarı 221 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir (Grafik I.4). Yüksek miktardaki YP borcu, YP gelir ve varlığı yeterli seviyede olmayan veya vade uyumsuzluğu taşıyan firmaların kur şoklarına karşı kırılganlığını artırabilmekte ve belirsizliğin arttığı dönemlerde firmaları, borcun geri ödemesindeki kur riskini azaltmak için yüksek montanlı döviz alımlarına yöneltebilmektedir. Bu nedenle YP geliri olmayan firmaların YP borç yükünün azaltılmasına yönelik tedbirler, hem firmaların bilanço sağlamlığı hem de ülke ekonomisinin finansal istikrarı açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklik ile döviz geliri olmayan firmalara getirilen YP borç düzenlemesi, dövize endekli kredi kullanımına son verilmesi ve TCMB nezdinde kur riskinin yönetilmesine ilişkin başlatılan Sistemik Risk Veri Takip Sistemi'ni (SRVTS) esas alan çalışmaların finansal istikrara yapısal katkısının olacağı değerlendirilmektedir.

2016 yılının son çeyreği itibarıyla başlatılan tedbir ve teşviklerin etkisi 2017 yılı son çeyreği ile birlikte azalmış, kredi büyümeleri arz ve talep taraflı saikler ve baz etkisiyle tarihsel ortalamalarına yakınsayarak dengelenme sürecine girmiştir (Grafik I.5). Bu dönemde artan fonlama maliyetlerinin kredi faizlerine yansımalarıyla kredi-mevduat faiz farkları açılmış, finansal koşullar sıkılaşmaya başlamıştır. Kredi büyümesindeki dengelenmede, konut ve ticari kredi büyüme oranlarında yaşanan ivme kaybı ve kur gelişmeleri neticesinde düşük seviyelerde seyreden YP kredi büyümesi etkili olmuştur. İhtiyaç kredileri bireysel talebi destekleyici mali teşvik politikalarının sonlanmasına ve faiz gelişmelerine rağmen artan istihdam olanakları ve uzayan vade imkânlarıyla yüksek büyüme oranlarını korumuştur. Tüm bu gelişmeler neticesinde kredilerin GSYİH'ye oranı yatay bir seyir izlemiş ve orandaki yıllık fark daralma göstermiştir (Grafik I.6). Kredi büyümesindeki ılımlı yavaşlamanın devam edeceği öngörülmektedir.

Grafik I.5: Yıllık Kredi Büyümesi (KEA, %)

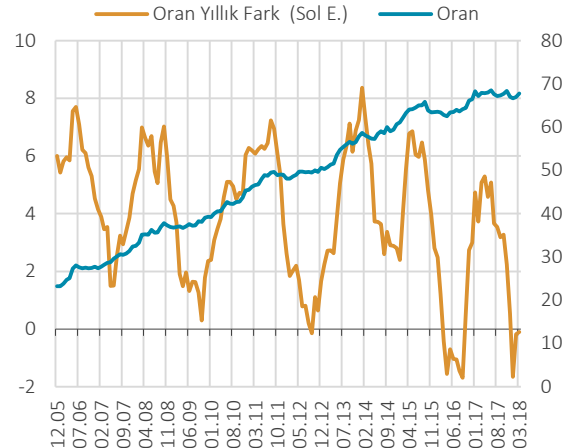

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 03.18

Dipnot: Döviz endeksli krediler YP kredilere dâhil edilmiş, YP meblağlar ABD doları için 0,7, euro için 0,3 ağırlıkla elde edilen sepet kullanılarak kur etkisinden arındırılmıştır.

Grafik I.6: Kredi/GSYİH Oranı (%)

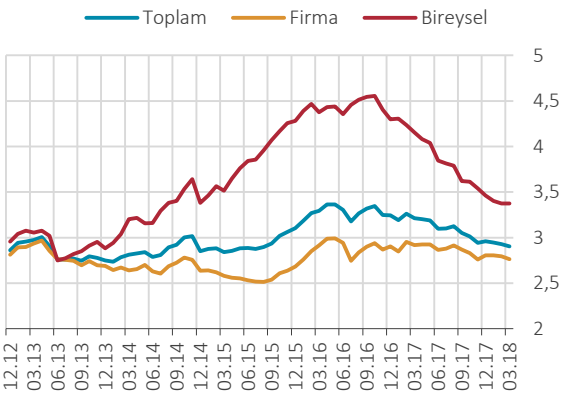
Kaynak: TCMB, TÜİK

Son Gözlem: 03.18

Dipnot: Oran, aylık stok kredinin son bir yıllık toplam GSYİH'deki payı olarak hesaplanmaktadır.

Bankacılık sektörünün aktif kalitesindeki istikrarlı görünüm korunmaktadır. Son dönemde tahsili gecikmiş alacak (TGA) ilavelerindeki sınırlı artışa karşın TGA tahsilatlarındaki olumlu görünümün devam etmesi TGA bakiyesinde sınırlı artışa neden olmuştur. Bu gelişmeler neticesinde TGA oranı yüzde 3 seviyesinin altına gerilemiştir (Grafik I.7). 2018 yılında yakın izlemedeki kredilerde görülen artış, finansal raporlama standardındaki değişikliklerle açıklanmaktadır (Grafik I.8). Bu artışta Türk bankalarının 2018 yılı başından itibaren finansal raporlamalarda Türkiye Finansal Raporlama Standardı'nı (IFRS-9) kullanmaları ve sınıflandırmalarda banka içi kredi modellerini dikkate almaları etkili olmuştur. Büyük şirketlerin kredilerinde yeniden yapılandırmalarda sınırlı bir artış görülse de, ekonomik büyümenin destekleyici yapısı ve makroihtiyati politikalar 2018 yılında sektörün güçlü aktif kalitesi görünümünü desteklemektedir. Güçlü ihracat büyümesi ve iç talep ekonomik aktiviteye katkı verirken, kur gelişmelerinin büyük ölçekli firmaların bilanço ve nakit akımları üzerindeki olumsuz etkilerini sınırlandırmaktadır. Son dönemde gündeme gelen yeniden yapılandırmaların genele yaygın olmadığı, firmaların nakit akımları ile uyumlu kredi vade uzatımı mahiyetinde olduğu görülmektedir.

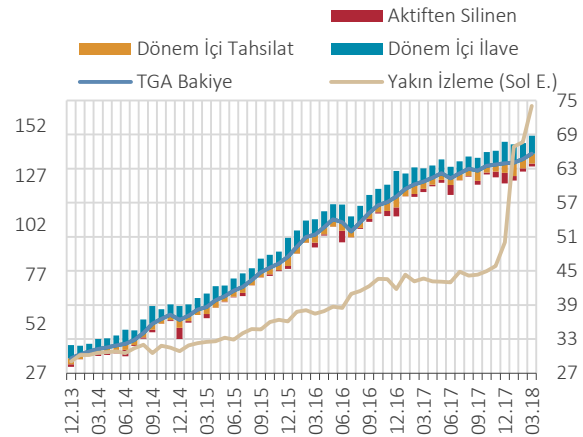
Grafik I.7: TGA Oranları (%)

Kaynak: BDDK

Son Gözlem: 03.18

Grafik I.8: TGA Bakiyesini Etkileyen Faktörler (Milyar TL)

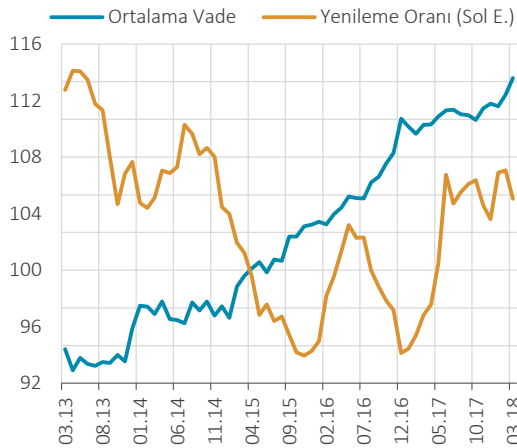
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 03.18

Güçlü likidite pozisyonunu koruyan bankacılık sektörünün yurt dışı kaynak kullanımı artmaktadır (Grafik I.9). 2017 yılının ilk üç çeyreğinde kredi büyümesinin tarihsel ortalamalarının üzerinde seyretmesi, bankaların fonlama talebinin artmasına neden olmuştur. Fakat gerek bu dönemde yaşanan kredi büyümesinin TL kaynaklı olması gerekse kredi büyümesinin mevduat artışını beraberinde getirmesi, bankaların yurt dışı kaynak taleplerinin ılımlı seyretmesine neden olmuştur. 2017 yılı son çeyreğinden itibaren ise TL kredi büyüme oranı tarihsel ortalamalarına yakınsamış ve YP kredi bakiyesinde sınırlı bir artış eğilimi gözlenmiş olup, bankaların yurt dışı kaynak kullanımı da artmıştır. Dış borçların ortalama vadesi 60 ay seviyesinde seyretmektedir (Grafik I.9). Bankaların yurt dışından temin ettiği kaynakların vadesindeki olumlu görünüm, vade uyumsuzluğundan kaynaklanabilecek risklerin yönetimi açısından finansal istikrarı destekleyici bir unsur olarak not edilmelidir.

Bankaların ABD doları cinsi dış borçlanma maliyetleri küresel faiz oranlarındaki gelişmeler çerçevesinde artmaya devam etmektedir (Grafik I.10). Bununla birlikte, bankaların dış kaynak maliyetlerindeki marjlarda sınırlı da olsa bir iyileşme yaşanması, maliyet artışlarına rağmen bankaların dış borç yenileme oranlarının yüzde 100'ün üzerinde seyretmesi ve sendikasyon kredilerinde sınırlı da olsa iki yıla varan vadeler ile borçlanabilmeleri, yabancı finansal kuruluşların kredi arzında kayda değer bir değişimin olmadığına işaret etmektedir.

Grafik I.9: Toplam Dış Borç Yenileme Oranı ve Ortalama Vadesi (% , Ay)

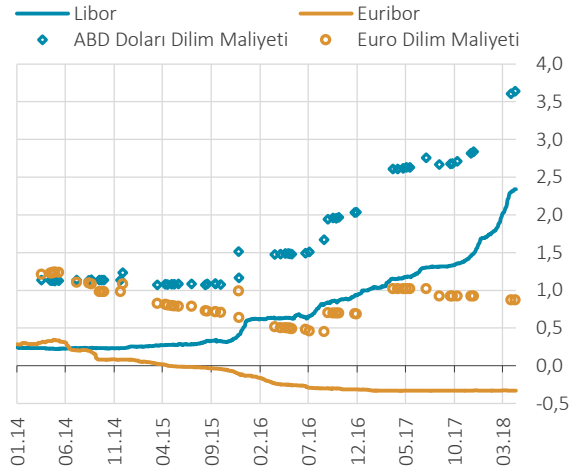

Kaynak: TCMB, MKK

Son Gözlem: 03.18

Dipnot: Dış borç yenileme oranı, menkul kıymet ihraçları dâhil toplam yurt dışı yükümlülük kullanım ve geri ödeme tutarlarının 6 aylık hareketli toplamları üzerinden hesaplanmıştır.

Grafik I.10: 367 Gün Vadeli Sendikasyon Kredilerinin Maliyet Gelişimi (İşlem Bazlı, %)

Kaynak: KAP

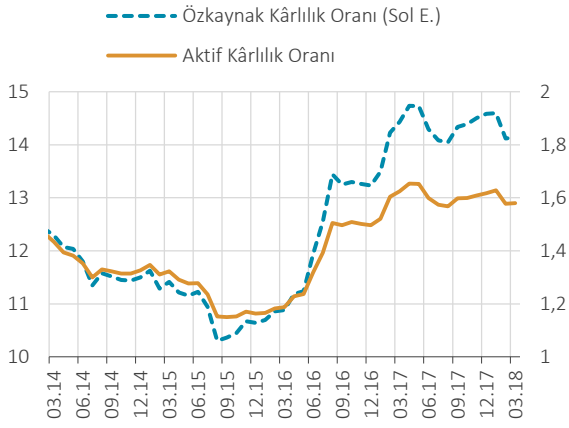
Son Gözlem: 11.04.18

Dipnot: Büyük ölçekli 10 banka için hesaplanmıştır.

Bankacılık sektörü kârlılık göstergeleri, içinde bulunduğumuz Rapor döneminde de güçlü seviyelerini korumuştur (Grafik I.11). Özkaynak ve aktif kârlılık oranındaki yatay seyirde, artan sermaye piyasası işlemleri zararlarının ve mevduat faiz giderlerindeki sınırlı artışın dengeleyici etkisi olmuştur. 2018 yılında sıkılaştırılan finansal koşulların da etkisi ile sektörün kârlılığını faiz marjları ve operasyonel maliyetleri etkin yöneterek korumaya çalışacağı düşünülmektedir.

Kârlılık artışı ve sermaye hesaplamasına dâhil edilen borçlanma araçlarının belirleyici etkisinin yanında menkul kıymet değerlemesinin olumlu etkisi içsel kaynak oluşturması açısından güçlü sermaye yeterlilik oranını (SYR) desteklemiştir. Sektörün yüksek SYR seviyesinin korunduğu gözlenmiştir (Grafik I.12).

Grafik I.11: Aktif ve Özkaynak Kârlılığı Gelişimi (%)

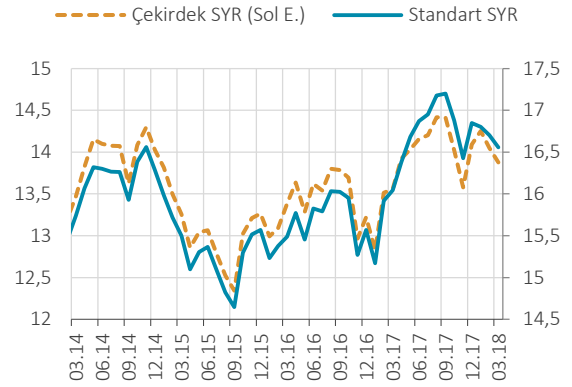

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 03.18

Dipnot: Kârlılık oranları bir yıllık birikimli kâr üzerinden bir yıllık ortalama paydaya bölünerek hesaplanmaktadır.

Grafik I.12: Standart ve Çekirdek SYR Gelişimi (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 03.18

Rapor döneminde risk ağırlıklı varlık kompozisyonunda belirgin bir değişiklik olmamıştır. 2017 yılının son çeyreğinde KGF kefaletli kredi kullanımının üst sınıra yaklaşması sonucu tarihsel ortalamasına yakınsayan kredi büyümesi, kredi riskini ve aktif büyümesini geçici olarak sınırlamıştır. 2018 yılında yeni kefalet imkânı ve kredi geri dönüşlerine göre yıl içinde ilave kefalet kullandırılmasına ilişkin politika uygulamaları, söz konusu büyüme oranlarının dengelenmesine katkıda bulunmuştur.

ABD'de başlayan dış ticaretteki korumacı eğilimlerin küresel ölçüğe yayılması, sıkılaştan finansal koşullar, AB bankacılık sistemindeki düşük kârlılık ve özellikle bazı büyük bankalarda yüksek tahsili gecikmiş alacak oranları ve jeopolitik gelişmeler, küresel finansal istikrara ilişkin risk unsurları arasında bulunmaktadır. Bununla birlikte, Türk bankacılık sektörünün güçlü sermaye yapısı ve özkaynak kârlılığı, sağlıklı aktif kalitesi ve yeterli likit varlık düzeyi sayesinde söz konusu risklere karşı dayanıklılığını koruduğu değerlendirilmektedir.